

POLITIKA EVROPSKE UNIJE U BiH OGLEDALO JE OPĆE KRIZE UNIJE

"Licemjerno je pozvati

na dogovor poslije
višegodišnjeg procesa u
kojem je međunarodna
zajednica, a posebno

EU, svojom pasivnošću,
dozvolila da se
podravaju etablirana
pravila političkog
i institucionalnog
ponašanja te da razne

ranije neispunjene
agende ponovo

postanu legitimne",
kaže za Novo vrijeme

Bodo Weber, analitičar

iz Berlina

NIJAZ HLIVNJAK SARAJEVO

nijaz.hlivnjak@novovrijeme.ba

» Nakon godina međupartijskog prebacivanja odgovornosti za sve što u Bosni i Hercegovini ne ide dobro, taj začaranji krug je, evidentno, nakon posljednjeg sastanka "šestorke" u Briselu dobio još jednu adresu za prebacivanje dijela odgovornosti: samu Evropu i institucije koje taj termin nose u svom imenu. Ovo je sažetak stavova većine analitičara te predstavnika stranaka koje nisu direktno učestvovala u razgovorima u Briselu. Evropa je optužena da nije bila transparentna i razumna kada je izašla s prijedlogom uredanja sistema glasanja u Bosni i Hercegovini, barem onog o kojem znamo putem medijaških napisa, s obzirom na to da nema zvaničnog dokumenta. Možemo se usudit i reći da je to odraz nestabilnosti i manjka kompromisa među samim članicama EU, pa je Bosna i Hercegovina (p)ostala pokuši kunić njihovih (ne)suglasica.

Odgovornost je na Evropskoj uniji

"Implementacija presude Sejdlić - Finci i rok koji je postavio Brisel, 11. april, pretvorili su se u svojevršnu kulminacijsku tačku višegodišnjeg suđara integracijske politike, politike "ownership" Evropske unije, za koju njeni evropski protagonisti uporno tvrde da nudi rješenje za potrebne institucionalne reforme u Bosni i Hercegovini,

nasuprot, realno, sve dubljoj političkoj i institucionalnoj krizi u zemlji", kaže za Novo vrijeme Bodo Weber, politički analitičar iz Berlina. Weber ističe da se odnos Brisela prema implementaciji presude sastoji u tome da je bilo kakav dogovor političkih lidera u Bosni i Hercegovini dobar, samo da se može proglašiti "napredak" u integracijskom procesu. Da je tako, već se vidi po posljednjem pomjeranju roka - prvo je stranačkim liderima dat rok za dogovor do kraja marta, te se najavio dolazak komesara Fuelea 11. aprila, u slučaju da ima relevantnog napretka; onda je taj rok produžen do samog dana planiranog dolaska komesara u BiH! Može se desiti da se lideri dogovore do 11. aprila, da Brisel odluči da Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju stavi na snagu, a da se u isto vrijeme nastavi bezvlašće u Federaciji, da BiH zbog neispunjene uvjeta izgubi novi Stand-by aranžman s MMF-om te da entiteti kliznu u finansijski хаос. Sve to pokazuje absurd trenutne političke situacije u BiH, te protivrečnosti politike EU, koja nosi veći dio odgovornosti za takvo stanje."

Stanje u BiH odraz je krize u Evropskoj uniji

Na pitanje ko nosi veću odgovornost za Bosnu i Hercegovinu i sve njene probleme, Evropska unija, ili pak Sjedinjene Američke Države, shodno svojoj moći i utjecaju, Weber kaže da "po prirodi stvari, veća odgovornost leži na EU, jer će rješavanje blokiranih reformi BiH voditi ka članstvu u

Uniju, kao i zbog toga što se BiH nalazi na evropskom kontinentu; za tri mjeseca će graničiti s Unijom. Ipak", objašnjava naš sagovornik, "sve to neće imati odlučujući utjecaj dok se neke evropske vlade koje drže ključ za promjenu politike EU prema BiH ne prestanu ponašati kao da bi mogle promijeniti evropsku geografiju. Problem u Bosni i Hercegovini slabost je EU da djeluje kao jedinstven, odlučan akter, i u tom je smislu politika EU u BiH ogledalo opće krize Unije", kategoričan je Weber.

Amerikanac na poziciji visokog predstavnika
Stav SAD-a o pitanju Bosne i Hercegovine pojasnio je američki analitičar Kurt Bassuener. On je za Novo vrijeme rekao da "EU nastavlja sa svojom politikom očekivanja i traženja od bh. političara da implementiraju potrebne uvjete, kako bi BiH pristupila njenom klubu. Godine iza nas dokaz su da je ta politika pogrešna. EU i SAD zajedno će ili uspjeti ili podbaciti u Bosni i Hercegovini. Činjenica je da postoji potreba da se zadrži međunarodna prisutnost visokog predstavnika i EUFOR-a sve dok BiH ne uspostavi vladajući sistem koji će moći samostalno funkcionirati." Govoreći o važnosti pozicije visokog predstavnika, Bassuener ističe da bi naredni mandat na toj funkciji trebao preuzeti Amerikanac, jer bi, kako kaže, prostor za napredak i ozbiljne pomake bio mnogo realniji.

Da li je međunarodna zajednica licemjerna?

Zvaničnici Evropske unije, ali i Sjedinjenih Država, sve češće izlaze s izjavama i porukama razočarenja u napredak Bosne i Hercegovine, poručujući domaćim političarima da nađu kompromis. Ipak, logika nalaže da iste te predstavnike međunarodne zajednice upitamo nije li pomalo licemjerno čekati postrani da se dođe do kompromisa ako još uvijek stojimo na klimavim temeljima Daytonskog mirovnog sporazuma, kojim je sistem uređenja i raspodjele političke moći nametnut tako da svako svakome može podmetnuti nogu. Svakako da ovđje govorimo o povlačenju pitanja vitalnog nacionalnog interesa te ulaganja veta kad kome naumpadne, zbog čega je vrlo teško doći do zajedničkog dogovora. Upravo je to moment kada građani Bosne i Hercegovine oči i uši okreću ka međunarodnoj zajednici, očekujući njenu reakciju. Međutim, riječi "kompromis" i "žao nam je" jedino je što se već godinama čuje.

Weber pojašnjava da "pozivanje političkih lidera na dogovor samo po sebi nije licemjerno - u nekim boljim, davnim vremenima vidjeli smo da i komplikirana daytonska ustavna konstrukcija ne mora nužno sprječiti politički dogovor". Ipak, "licemjerno je pozvati na dogovor poslije višegodišnjeg procesa u kojem je međunarodna zajednica, a posebno EU, svojom pasivnošću, dozvolila da se podrivaju etablirana pravila političkog i institucionalnog ponašanja te da razne ranije neispunjene agende (od secesije, raspada zemlje, do stavaranja novih entiteta) ponovo postanu legitimne. Pozivanje na politički dogovor u takvom kontekstu je koliko licemjerno koliko i nedjelotvorno", kaže analitičar Weber.

Demokratija se pretvorila u oligarhiju

S druge strane, Bassuener smatra da je vrlo neizvjesno da će doći do značajnije promjene u kursu američke administracije spram Bosne i Hercegovine. "Promjena bi mogla doći jedino ukoliko visokopozicionirani zvaničnici i savjetnici u SAD-u budu utjecali na određenu promjenu odnosa, što je u ovakvim konstellacijama stanja na terenu teško." S druge strane, kako kaže Bassuener, "stvar je u tome da je rizik od neuspjeha u BiH mnogo veći nego što to mnogi međunarodni zvaničnici shvataju".

"Sistem koji je uspostavljen posredstvom Daytonskog sporazuma takav je da se sva važnija moć koncentrirala oko ovih političkih lidera, koji su neodgovorni spram svojih građana. Ono što zovemo demokratijom pretvorilo se u oligarhiju. Činjenica je da aktuelni politički lideri nemaju interesa za promjene nabolje. Šta u svemu tome uopće predstavlja kompromis? Sve o čemu se oni dogovore već je po definiciji negativno po građane ove države, zato što se njihovi interesi u temelju razlikuju. Ipak, strani zvaničnici ostaju na strani tih političara nasuprot narodu, vjerovatno da dobiju bilo šta zauzvrat, kako ne bi doživjeli neuspjeh", kaže Kurt Bassuener.

Odgovor na "hrvatsko pitanje"

Presuda Evropskog suda za ljudska prava o slučaju Sejdī - Finci nije implementirana, pa tako ni problem diskriminacije, u čiju svrhu je donesena, nije otklonjen. Međutim, dodatni problem je taj što su evropski zvaničnici s domaćim političkim predstavnicima, namjerno ili ne, pali u zamku tzv. "hrvatskog pitanja", što je ovih dana puki sinonim presude Sejdī - Finci. Iz bosansko-hercegovačkog think tanka Populari ističu da je "postalo prilično jasno da implementacija presude Sejdī - Finci nikada nije smjela postati uvjet za BiH na njenom evropskom putu. Nedopustivo je da se zbog toga zaustave sve ostale reforme koje Bosna i Hercegovina mora provesti na putu ka EU. Ono što je ponuđeno u Briselu nikada nije objavljeno u vidu zvaničnog dokumenta, i bilo bi neozbiljno komentirati ga. Ali ono što je očigledno jestе to da se za taj problem veže i pitanje izbora hrvatskog člana predsjedništva, što dodatno komplikira čitavu stvar. Kakav god bio ishod susreta u Mostaru, 11. aprila, atmosfera nepovjerenja koja vlada u BiH čini i najbolji dogovor lošim. Kao posljedica ovoga, čini se neizvjesnim postizanje konačnog rješenja pitanja Sejdī - Finci."

Foto: SULEMAN OMERBAŠIĆ

**ORHAN
HADŽAGIĆ**

urednik@novovrijeme.ba

MOĆ POVJERENJA

» Harvard univerzitet iz Sjedinjenih Američkih Država praktičira zanimljivu metodu odabira svojih studenata. Po toj metodi, kandidat mora, da bi se mogao upisati u tu prestižnu školu, dobiti preporuku nekog diplomanta tog univerziteta. Dozvolite da pojasnim. Pretendent za status studenta prve godine Harvara popunjava aplikacijski formular i, naravno, navodi mjesto gdje živi ili gdje je rođen. Služba za prijem novih studenata ovog univerziteta locira i kontaktira nekog od svojih bivših studenata-svršenika, ali sada pripadnika alumnih mreža, i obavještava ga da mora kontaktirati aplikanta, obaviti razgovor s njim i matičnom univerzitetu proslijediti svoje mišljenje, odnosno preporuku. Ako taj izvještaj bude negativan, to jest ako kroz lokalno poznanstvo član Harvard porodice zna ili sazna da je aplikant moralno nepodoban, univerzitet zadržava pravo da prekine sve dalje pregovore s kandidatom i obavijesti ga da je odbijen, bez obzira na, recimo, briljantan rezultat na evaluacionom SAT ispitu.

Na prvi pogled, ova praksa izaziva dirljivenje, ali, kada se čovjek malo dozove (nazove sebi s fiksnom na mobilni), u ovoj praksi vidimo jednu sasvim normalnu nit. Zapravo, ponašati se drugačije trebalo bi biti nepojmljivo i zastrašujuće. To što su čovjek ili žena ostali u neraskidivoj vezi s institucijom u kojoj su došli do svoga znanja i zvanja poštivanje je ne samo te institucije već i sebe samoga. Univerzitet, kao mjesto stjecanja navika i znanja, poistovjećen je sa svojom kućom i porodicom. Niko ne bi želio da u svoju kuću na četiri ili više godina pošalje gosta koji bi toplu atmosferu kontaminirao svojim lošim ponašanjem. Napomenimo da samim činom diplomiranja student prestaje biti vezan za svoj univerzitet u formalno-pravnom smislu, ali se, kroz neobavezna druženja i komunikaciju sa svojim profesorima, kolegama i službama univerziteta, pripadnost i identifikacija s tom sredinom trebaju nastaviti. Isto tako univerzitet je svjestan opasnosti koju mu može donijeti moralno neoprezan student i visoko cijeni mišljenje svog starog poznanika. Na taj način ta univerzitska zajednica biva lišena jednog potencijalnog problema, a svoju vezu sa starim studentom dodatno je ojačala. Riječ je o povjerenju. Dvosmjernom, koje se gradi godinama. U slučaju ovog univerziteta to povjerenje se gradi od 1636. godine. S obzirom na to da je riječ o jasno prirodnom ponašanju i interakciji na relaciji korisnik - pružala usluga, ne treba padati u očaj i kukavički uvjeriti sebe da kod nas takvo nešto nije moguće. Jeste, ali ako se vodimo idejom: nikada ne pitaj što će tvoga porodica/univerzitet/firma/država učiniti za tebe, već što ti možeš učiniti za njih.

Imajmo na umu da smo mi sami uvijek dio rješenja za sve društvene probleme. To što radnici Javnog komunalnog preduzeća Gras - Sarajevo ponovo štrajkuju i zagonjavaju život običnom čovjeku glavnog grada ove zemlje i moja je krivica, i ja mogu uraditi nešto da taj, kao i skoro sve druge segmente života, učinim sebi i okolini podnošljivijim. Stanje u Grasu mogu popraviti tako što će biti redovan platniški karata, kupone neću kupovati na nelegalnim mjestima, čuvat će vozila, solidarisati se s ostalim putnicima u vozilima. Ali, naravno, svoje dužnosti i obaveze, ipak veće od korisnika, imaju i oni direktno uključeni u pružanje usluge. Oni moraju, u skladu sa svojim mogućnostima, dati sve od sebe da zavolimo njihov servis i da steknemo uzajamno povjerenje. Konkretno, u primjeru Grasa za to je malo kasno i rezovi konceptualnog tipa za ovo preduzeće su neizbjježni. Svi scenariji su mogući. Ali, u svakoj vrsti izmjena i dinamike koja je u skladu s trendovima, koji, kao što vidimo, nisu naklonjeni firmama javnog (društvenog) karaktera, ima puno toga dobrog za korisnike usluga i uposlenike. Ne treba očajavati. Možda ovo rješenje zvuči balzano, ali dobra rješenja su obično takva. Povjerenje je poljuljano, ali ne i izgubljeno. Na korisnicima usluga Grasa je da - kada ovi, naravno, rade - budu primjerni i disciplinirani putnici, koji uredno izmiruju svoje obaveze. Tako ćemo pomoći jedni drugima i u teškom vremenu napraviti iskorak ka stjecanju povjerenja.

To treba biti naša dužnost, a čovjek je predodređen da izvršava moralne i praktične dužnosti. Bez njih ne funkcioniра. Pod moralnim dužnostima podrazumijeva se ono za što na ovom svijetu pravno ne morate biti gonjeni ukoliko tu dužnost ne ispunite, ali ćete zbog toga u sebi osjećati gorčinu. Da se još jednom vratimo na priču o onome koji je naumio studirati na Harvardu. Uspostavimo povjerenje i trajnu vezu sa zajednicom oko sebe, u ma kojoj formi ta zajednica bila, i čuvajmo je od nemoralnih, ali i nestručnih.

Formalni, a ne suštinski napredak

Naš sagovornik iz Berlina ide dalje u obrazloženju aktualnih dogovora između lokalnih političara i evropskih zvaničnika; kaže da je "Brisel više stalo do postizanja nekog formalnog nego suštinskog napretka". Kako drugačije objasniti aktivno učešće predstavnika Evropske unije u jednom procesu pregovaranja partizkih lidera o promjeni ustavnog karaktera zemlje iža zatvorenim vrata, koji više liči na daytonski pristup nego sve što je učinjeno od "prelaska u Briselsku fazu" postratnog razvoja Bosne i Hercegovine? On na kraju dodaje da bi predstojeći izbori u septembru u Njemačkoj mogli unijeti odredene promjene kursa politike EU spram BiH, s obzirom na to da su upravo njemački političari među glavnim akterima aktuelnog političkog establišmenta EU.